

Summaria Europensia 1/2012

Käesoleva Summaria Europensia teemaks on Aktiivsenä vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aasta.

Koostanud: Kristiina Volt.

Kommentaariid ja ettepanekud: Kristiina.Volt@gmail.com, elik@nlib.ee

Märksõnad: *eakad, vananemine, rahvastiku vananemine, eakate poliitika, heaoluriik, pensionireformid, pensioniiga, sotsiaalne kaasatus, rahvastiku statistika aging, elderly policy, welfare state reforms, pension system, retirement, social inclusion, demographic statistics*

Nimestik sisaldab Eesti teadusraamatukogudes leiduvaid väljaandeid, võrguteavikuid ning artiklite viiteid teadusajakirjadest. Käesolev Summaria Europensia kajastab teemakohast infot seisuga mai 2012.

Sisukord

Mis on EL aktiivse vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse aasta?	2
Refereeringud	4
Raamatud	7
Valik artikleid teadusajakirjades	11
Internetiallikad	12

Mis on EL aktiivse vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse aasta?

Me kõik jääme vanaks, ent oleme me sellele kasvõi hetkekski mõelnud, milline on meie elu kui oleme 60, 70 või 80? 6.septembril 2010 tegi Euroopa Komisjon ettepaneku nimetada 2012. aasta Aktiivsena vananemise Euroopa aastaks ([KOM\(2010\)462](#)). Euroopa aastad on suunatud teadlikkuse tõstmisele konkreetsetest teemadest, mis on Euroopa kodanikele olulised. Euroopa aasta teemaga seoses korraldatakse liikmesriikides mitmeid ettevõtmisi, näiteks seminare, koolitusi, arutelusid, kampaaniaid, uuringuid. Aastal 2012 on fookuses rahvastiku vananemine ning sellest tulenevad väljakutsed ja võimalused ühiskonnale.

Rahvastik vananeb kogu Euroopa Liidus. Alates 2012. aastast väheneb tööealise elanikkonna arvukus ning 60-aastaste arv kasvab. Kõige kiirem vanemaealiste arvu kasv toimub aastatel 2015-2035, kui nõ. beebibuumi põlvkond jõuab pensioniikka. Eelpool kirjeldatud sündmused võivad põlvkondadevahelist solidaarsust vähendada ja seda eelkõige jätkusuutliku pensionite ja tervishoiusüsteemi rahastamise vaatenurgast. Samas jääb tihti tahaplaanile vanemaealiste potentsiaal, millega ühiskond peaks arvestama. Aktiivsena vananemine tähendab head tervist vanemas eas ning täisväärtusliku liikmena ühiskonnas osalemist, tundes enam rahuldust oma tööst, olles sõltumatum igapäevaelus ning aktiivsem kodanikuna. Aktiivsena vananemise aasta annab võimaluse teadlikkuse tõstmiseks ja heade praktikate esile tõstmiseks. Kõige enam julgustatakse poliitikakujundajaid ja sidusrühmi aktiivsena vananemise ideid levitama.

Sotsiaalministeerium on koostöös partneritega valinud Eesti tegevusteks:

- Euroopa aasta aväiritus veebruari teisel nädalal 2012;
- erialaajakirja Sotsiaaltöö aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse teemaline number (augustis 2012);
- Euroopa aasta lõpuäritus detsembris 2012.

Informatsiooni aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aasta 2012 kohta leiate aadressil: <http://ec.europa.eu/social/ey2012.jsp?langId=et>

Allikad: Sotsiaalministeerium

Euroopa Komisjoni pressiteade:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/16&format=HTML&aged=0&language=ET&guiLanguage=en>

Kaasatud institutsioonid

AGE-Europe 165-st organisatsioonist koosnev võrgustik, mis esindab EL kodanikke vanuses 50+. Tegevuses keskendutakse vanemaalisi puudutavates valdkondades nagu vanuseline diskrimineerimine, pensionireform, põlvkondadevaheline solidaarsus, tervishoid jne. kaasaraäkimisele, selgitustööle.

<http://www.age-platform.eu/en/about-age>

European Foundation Centre [Creating and enabling legal and fiscal environment for foundations

<http://www.efc.be/EUAdvocacy/Pages/2012EuropeanYearforActiveAgeingandSolidaritybetweenGenerations.aspx>

Teinevoimalus.ee portaal inimestele vanuses 50+

<http://www.teinevoimalus.ee/et/paevateemad/183-2012-aktiivsena-vananemise-euroopa-aasta>

Innovatsioon ja partnerlus

http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?section=active-healthy-ageing

Olulised dokumendid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr. 940/2011/EL, 14. september 2011, aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aasta (2012) kohta.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32011D0940:ET:NOT>

Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule, 29. veebruar 2012 [KOM(2012)83]

Täisväärtusliku eluperioodi pikendamist käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse strateegilise rakenduskava eesmärkide täitmine.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0083:FIN:ET:PDF>

Eesti riiklik tööprogramm aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse aastaks 2012.

<http://europa.eu/ey2012/ajax/BlobServlet?docId=7339&langId=et>

Refereeringud

LASTE JA EAKATE HOOLDUSEST EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDES

Saraceno, Chiara ; Keck, Wolfgang. Can we identify intergenerational policy regimes in Europe?

European Societies. Vol. 12 (2010), no. 5, p. 675-696.

Artikkel otsib vastust küsimusele, kuidas sotsiaalpoliitika ja tsiviilõigus reguleerivad lastele ja eakatele suunatud avalikke teenuseid ja perekondlikku hooldust, samuti vastavaid finantskohustusi 27 Euroopa Liidu liikmesriigis (sh Eesti).

Autorid eristavad kolme tüüpi perekondlikkust: (1) vaikimisi eeldatud (või toetamata) perekondlikkus, kus puuduvad vastavad avalikud teenused ning ka perehoolduse finantstugi. See võib (aga võib ka mitte) olla määratud seadusega; (2) toetatud perekondlikkus, kus teatud pereliikmetele on ette nähtud perehoolduse finantstugi; (3) perekondlikkuse vähendamine, mis toob endaga kaasa perekohustuste ja perest sõltumise vähenemise ning avalike teenuste osakaalu suurenemise. Harva võib esineda ka neljas võimalus, mis pakub valiku toetatud perekondlikkuse ja perekondlikkuse vähendamise vahel.

Selgelt joonistub välja kolm riikide gruppi: esiteks perekondlikkust vähendav grupp, st lastehooldust pakutakse avalike teenustena. Siia kuuluvad Taani, Norra, Rootsi, Belgia ja Prantsusmaa. Kõigis neis riikides (v.a Belgia) pakutakse vanematele ka võimalust jääda umbes üheks aastaks lapsehoolduspuhkusele. Teise grupi moodustavad Kesk- ja Ida-Euroopa riigid (Eesti, Tšehhi, Ungari, Leedu ja Bulgaaria) toetatud perekondlikkusega, neist kolmes esimesena mainitus on ka ELi pikim lapsehoolduspuhkus. Avalike teenustena pakutava lapsehoolduse osakaal on madal kuni mõõdukas. Kolmandasse gruppi kuuluvad riigid, kus avalike teenustena pakutava lapsehoolduse osakaal on väike ning toetamata perekondlikkuse osakaal on suur, need on Kreeka, Portugal, Poola, Küpros ja Itaalia.

Austria, Saksamaa, Läti, Luksemburg, Slovakkia, Sloveenia ja Suurbritannia kuuluvad neljandasse gruppi, kus keskmisel tasemel kaetakse alla kolme-aastaste laste hooldus ning kus avalike teenustena pakutav lapsehooldus jääb samuti keskmisele tasemele. Finantstugi kahelapselisele perekonnale oli 2004. aastal suurim Luksemburgis, Ungaris ja Austrias, väikseim Poolas, Kreekas ja Hispaanias. Eesti oli siis 25 riigi seas 10. kohal. Eakate hoolduses paistavad koduhoolduse suure osakaaluga silma Taani ja Norra, kuid neis riikides on suhteliselt suur ka hoolekandeesutuste osakaal. Koduhoolduse osakaalu poolest järgnevad neile (kuigi pika vahemaaga) Holland, Rootsi, Soome jt, kuid ka Eesti, samas kui hoolekandeesutustes pakutavate teenuste osakaalult jääme 27 riigi seas tagant kuuendale kohale (meist tahapoole jäävad Rumeenia, Bulgaaria, Leedu, Kreeka ja Poola). Suurima osakaalu keskmisest netosissetulekust moodustab pension Taanis (55%), Belgias (44%) ning Portugalis, Austrias, Hollandis ja Rootsis (41%). Eestis on see 18% ning ainsana meist tahapoole jääval Saksamaal 17%.

Autorite järelduste kohaselt eksisteerivad riikidevahelised erinevused eakatele ja lastele pakutavates teenustes, kuid selgeid klastreid välja ei joonistu. Autorid märgivad, et lastetoetustes iseloomustab Eestit toetatud perekondlikkus, samas kui eakate teenustes pigem toetamata perekondlikkus, st eakatega seotud kohustused jäetakse põhiliselt perele, pakkumata selleks ka piisavat rahalist tuge.

Refereerinud Mai Vöörmann

MUUTUSTEST SOTSIAALSES RUUMIS

Masso, Anu. Rethinking of social space: generational and ethnic differences in Estonia
Geopolitics. Vol. 16 (2011), no. 4. p. 902-925.

Artikkel analüüsib muutusi sotsiaalses ruumis, põhinedes üleminekuriikide elanike arusaamistel. Aluseks on 2008. aastal Eestis tehtud uuring „Mina, maailm ja meedia”, mille käigus küsitleti 15–74-aastasi inimesi. Osalejaid oli 1507, kellest 1035 vastas eesti ja 472 vene keeles. Kvantitatiivuuringu tulemuste kasutamine teeb artikli geopoliitiliste uuringute valdkonnas eriliseks, kuna senini on avaliku diskursuse käsitlemisel kasutatud eelkõige kvalitatiivuuringute tulemusi või kombineeritud kvalitatiivset analüüsi üksikute kvantitatiivsete elementidega.

Artiklis püütakse anda vastus järgmistele küsimustele: (1) Kuidas inividid üleminekuriikides tajuvad ümbritsevat sotsiaalset ruumi? (2) Kas ruumilise taju erinevused on tingitud põlvkondlikest muutustest Eesti etnilistes gruppides? (3) Mis on need alusdimensioonid, mis võiksid selgitada ruumilise arusaamise erinevaid mustreid? (4) Kuidas saab ruumilisi alusdimensioone selgitada selliste muutujate kaudu nagu individuaalne identiteet, sotsiaalsed suhted ja sotsiaalne staatus?

Tulemused näitavad, et arusaamine ruumist on tugevasti seotud igapäevaste sotsiaalsete ja kultuuriliste tavade ja individuaalse jõukusega. Analüüs näitas samuti üleminekuriikidele omast maailma geograafilist ja ideoloogilist jagunemist. Sümbolne jagunemine põhjamaadeks (kultuuriliselt lähedane eestlaste jaoks) ja slaavi riikideks (kultuuriliselt lähedane venelaste jaoks) mõjutab kujutletavat etnilist ruumi, ka inimese mõtlemise mustreid „teistest”.

Autor toob välja seisukoha, mille kohaselt Euroopa Liiduga ühinemisega liikus Eesti lähemale Venemaa lähivälismaa diskursusele, millest võidavad kohalikud venelased. Selle seisukoha pooldajad soovivad regionalismi uusi vorme, poliitilist ja majanduslikku integratsiooni teatud regiooni sees, mis on elujõuline rahvusvaheliste organisatsioonide ebastabiilsel perioodil (nt 2010. aasta majanduskriisis). Kui eelnevad uuringud näitasid, et avalik diskursus ei toeta uue regionalismi ideed, siis käesolev artikkel näitab regionaalse koostöö potentsiaali, vähemalt sellist, mis põhineb indiviidide tajutaval kultuurilisel lähedusel põhjamaadele või slaavi riikidele.

Eestlaste ja siin elavate venelaste n-ö ühise keele leidmiseks saab kasutada jagatud arusaamu Leedu, Läti, Soome ja Saksamaa kohta. Neid riike vaadeldakse kui ideoloogiliselt ja geograafiliselt lähedasi ning see loob valmisoleku majandustegevuseks nimetatud riikidega.

Nii eestlaste kui ka Eesti venelaste noorem põlvkond tunneb suuremat külgetõmmet inglise keelt kõnelevate ELi riikidega, mis näitab nii nende potentsiaali saada majanduslikku kasu globaalsest kommunikatsioonivõrgustikust kui ka põlvkondadevahelistes erinevates arusaamades peituvaid ohte.

Ruumiliste struktuuride analüüs näitas eri põlvkondade ja etniliste gruppide sisemisi riikide hierarhiaid. Geograafiliselt ja ideoloogiliselt jagatakse maailm soovitavaks, omaks ja võõraks ruumiks. Soovitavate ruumide puhul põrkab geograafiline vahemaa kokku ideoloogilise lähedusega (Prantsusmaa, Poola, Ungari), mida tajutakse kas geograafiliselt lähedasena, kuid ideoloogiliselt kaugena või vastupidi: ideoloogiliselt lähedasena, kuid geograafiliselt kaugena. Oma ja võõraid ruume tajutakse geograafiliselt ja ideoloogiliselt lähedaste või kaugetena ja need on ruumid, kus majandussuhted võiksid areneda (Soome ja Läti) või jääda arenemata (Ladina-Ameerika riigid). Osa võõrast ruumist võib muutuda oma ruumiks ja seda võib kasutada majanduslike eesmärkide saavutamiseks.

Autor jõuab järeldusele, et üleminekuajal on toonud kaasa ruumilisi katkestusi, seda eelkõige etnilise vähemuse seas. Suured põlvkondadevahelised etnilised erinevused näitavad aga suurenevat sotsiaalset ebavõrdsust. Ruumi ideoloogilise dimensiooni puhul on suur tähtsus just individuaalsel jõukusel.

Refereerinud Mai Võormann

Raamatud

Ageing in society : European perspectives on gerontology. London [etc.] : SAGE, 2007. XIII, 364 lk. [TLÜAR]

Ageing matters : European policy lessons from the East. - Aldershot, Hants, England ; Burlington, VT : Ashgate, 2005. VIII, 204 lk. Kohaviit: 2-05-10423 [RR 5. k. ühisk.tead.hoidla]

Ageing populations in post-industrial democracies : comparative studies of policies and politics. - London ; New York : Routledge ; [Colchester] : European Consortium for Political Research, 2012. XX, 272 lk. Kohaviit: PL A/4634; 74 [RR 5.k. üh.tead. saal]

Ageing, health, and productivity [võrguteavik] : the economics of increased life expectancy. - Oxford : Oxford University Press, 2010. XIV, 265 lk. Täistekst RR arvutivõrgus (Oxford Scholarship Online)

Aging population, pension funds, and financial markets [võrguteavik] : regional perspectives and global challenges for Central, Eastern and Southern Europe. - Washington, DC : World Bank ; [Vienna] : ERSTE Stiftung, 2009. XVI, 162 lk. Täistekst RR arvutivõrgus (The World Bank e-library).

Aging populations, globalization and the labor market : comparing late working life and retirement in modern societies. - Cheltenham ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2011. XIX, 338 lk. Kohaviit: 2-11-07809 [RR 5.k.üh.tead.saal]

Aging societies : the global dimension. - Washington, D.C. : Brookings Institution Press, 1998. IX, 323 lk. Kohaviit: 2-00-00486 [RR 5.k.ühisk.tead.saal]

Agree, Emily M. Ageing research in Europe : demographic, social and behavioural aspects. - New York ; Geneva : United Nations, 1998. VI, 90 lk.]TLÜ, Eesti Demograafia Instituut (EDI)]

Avramov, Dragana. Active ageing in Europe. Volume 1. - Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2003. 149 lk. Kohaviit: PL B/1807; 41 [RR 6.k. õigusteaduse saal]

Avramov, Dragana. Integrated policies on gender relations, ageing and migration in Europe : lessons from the Network for Integrated European Population Studies (NIEPS). - Antwerpen : Garant, 2005. 329 lk. [TLÜ EDI]

Avramov, Dragana. People, demography and social exclusion. - Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2002. 304 lk. Kohaviit: PL B/1807; 37 [RR 6.k. õigusteaduse saal]

Blome, Agnes. Family and the welfare state in Europe: intergenerational relations in ageing societies. - Cheltenham ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2009. VI 341 lk. [TÜR]

Chawla, Mukesh. From Red to Gray [võrguteavik] : The "Third Transition" of Aging Populations in Eastern Europe and the Former Soviet Union. - Washington D.C. : World Bank, 2007. XXVI, 271 lk. Täistekst RR arvutivõrgus (The World Bank e-library).

Demographic causes and economic consequences of population aging : Europe and North America. - New York : United Nations, 1992. XI, 483 lk. [TLÜ EDI]

Demographic challenges for social cohesion: a review and analysis of the work of the European Population Committee 2001-2004 : study prepared for the European Population Conference 2005. - Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2005. 131 lk. [TLÜ EDI]

Directory of population ageing research in Europe. - New York ; Geneva : United Nations, 1998. III, 611 lk. [TLÜ EDI]

Dykstra, Pearl Annette. Intergenerational family relationships in ageing societies. - New York ; Geneva : United Nations, 2010. 19 lk. Kohaviit: 3-10-02631 [RR 6. õigusteaduse saal]

European population conference 2005 [võrguteavik] : demographic challenges for social cohesion : proceedings, Hemicycle, Palais de l'Europe, Strasbourg, 7-8 April 2005 / Council of Europe. - [Strasbourg] : Council of Europe, 2006. 120 lk.
http://www.coe.int/t/e/social_cohesion/population/European_Population_Conference/Default.asp#TopOfPage

Families in ageing societies [võrguteavik] : a multi-disciplinary approach. - Oxford : Oxford University Press, 2004. 224 lk. Täistekst RR arvutivõrgus (Oxford Scholarship Online).

Families, ageing and social policy : intergenerational solidarity in European welfare states . - Cheltenham ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2008. IX, 320 lk. [TLÜ EDI]

First results from the Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (2004-2007) : starting the longitudinal dimension. - Mannheim : Mannheim Research Institute for the Economics of Aging (MEA), 2008. 364 lk. [TLÜ EDI]

Health, ageing and retirement in Europe : first results from the Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe : April 2005. - Mannheim : Mannheim Research Institute for the Economics of Aging (MEA), 2005. 370 lk. [TLÜ EDI]

Healthy ageing – a challenge for Europe [võrguteavik]. – Swedish National Institute, 2007. – 228 lk.
<http://www.healthyageing.eu/sites/www.healthyageing.eu/files/resources/Healthy%20Ageing%20-%20A%20Challenge%20for%20Europe.pdf>

Jong Gierveld, Jenny de. Ageing and its consequences for the socio-medical system. -

Strasbourg : Council of Europe Press, 1995. 113 lk. [TLÜ EDI]

Knijn, T., Komter, A. Solidarity between sexes and the generations : transformations in Europe. - Cheltenham ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2004.

Mamolo, Marija. Population projections for forty-four European countries [võrguteavik]: the ongoing population ageing. - Vienna : Vienna Institute of Demography, 2009. 63 lk. [TLÜ EDI] http://www.oeaw.ac.at/vid/download/edrp_2_09.pdf

Network for integrated European population studies: executive report : workshop 1 Gender relations, family and work : September 15-16, 2000, Zahradky, Czechia/pre. By K. Katus. [Brussels], NIEPS, [2000]. 55 lk. [TLÜ EDI]

Older people in working life : presentation of relevant actions by local and regional authorities. - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2003. Kohaviit: PL A/4008, 2 [RR 5. k. EL infokeskus]

Palomba, Rossella. The economically active population in Europe / Rossella Palomba and Irena E. Kotowska ; Directorate General III - Social Cohesion. - Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2003. 126 lk. Kohaviit: PL B/1807, 40 [RR 6.k. õigusteaduse saal]

People, population change and policies : lessons from the population policy acceptance study. V. 1-2. - Dordrecht [etc.] : Springer, 2008. Kohaviit: PL A/1175, 16, 1-2. [RR 5. k.üh.tead.saal]

Population ageing and socio-economic status of older persons in Estonia: Economic Commission for Europe; prepared in cooperation with the Estonian Interuniversity Population Research Centre by K. Katus, A. Puur, A. Põldma and L. Sakkeus. - New York ; Geneva : United Nations, 2003. XI, 161 lk. [TLÜ EDI]

Population ageing in Central and Eastern Europe : societal and policy implications. - Farnham ; Burlington, VT : Ashgate, 2011. 260 lk. [TLÜ EDI]

Schoenmaeckers, Ronald C. Active ageing in Europe. Volume 2, Demographic characteristics of the oldest old. - Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2004. 96 lk. Kohaviit PL B/1807, 41 [RR 6. k. õigusteaduse saal]

Schoenmaeckers, Ronald C. Population ageing and its challenges to social policy : study prepared for the European Population Conference 2005. - Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2005. 173 lk. Kohaviit PL B/1807, 50 [RR 6. k. õigusteaduse saal]

The new generation of Europeans : demography and families in the enlarged European Union. - London ; Sterling, VA : Earthscan, 2006. XIII, 389 lk. Kohaviit: 2-06-09679 [RR 5. k. EL infokeskus]

Euroopa Komisjoni väljaanded

Demography report 2008 : meeting social needs in an ageing society / European Commission. - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2009. 254 lk. Kohaviit 3-09-01395 [RR 5. EL infokeskus]

Goll, Michael. Ageing in the European Union: where exactly? : rural areas are losing the young generation quicker than urban areas. - Luxembourg : Eurostat, 2010.[TLÜ EDI]
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-10-026/EN/KS-SF-10-026-EN.PDF

How to promote active ageing in Europe [võrguteavik] – European Commission, 2011. 52 lk.
<http://bookshop.europa.eu/en/how-to-promote-active-ageing-in-europe-pbKE3211749/>

The demographic future of Europe - from challenge to opportunity. - [Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2006] 17 lk. Kohaviit 3-07-00592 [RR 5.k. EL infokeskus]

The 2009 Ageing report : economic and budgetary projections for the EU-27 member states (2008-2060) / joint report prepared by the European Commission (DG ECFIN) and the Economic Policy Committee (AWG); European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2009. 444 lk. Kohaviit PL B/2349, 2 [RR 5. k. EL infokeskus]

The 2009 ageing report : underlying assumptions and projection methodologies for the EU-27 member states (2007-2060) : joint report / prepared by the European Commission (DG ECFIN) and Economic Policy Committee (AWG). - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 213 lk. Kohaviit PL B/2349, 7 [RR 5. k. EL infokeskus]

The 2012 ageing report : underlying assumptions and projection methodologies : joint report / prepared by the European Commission's Directorate-General for Economic and Financial Affairs and the Economic Policy Committee. - Luxembourg : Publications office of the European Union, 2011. 322 lk. Kohaviit PL B/2349, 4 [RR 5. k. EL infokeskus]

Working and ageing [võrguteavik]: guidance and counselling for mature learners . - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2011. -290 lk.
<http://bookshop.europa.eu/en/working-and-ageing-pbTIRF11003/>

Põlvkondadevaheliste projektide planeerimise ideede juhend: üheskoos – eile, täna, homme. Assotsiatsioon VIDA, 2009.
http://www.matesproject.eu/GUIDE_21_versions/Estonian.pdf

Valik artikleid teadusajakirjades

Abrahám, Josef. Demographic changes as a challenge for geo-economy a geo-policy of the European Union // *EuroTimes*, 2010, Vol. 10, lk. 139-149. [Academic Search Complete (EBSCO)]

Arun, Özgür; Çevik, Aylin Çakıroğlu. Quality of Life in Ageing Societies : Italy, Portugal and Turkey // *Educational Gerontology*, Nov 2011, Vol. 37 nr. 11, lk. 945-966. [IngentaConnect]

Botev, Nikolai. Population ageing in Central and Eastern Europe and its demographic and social context. - *European Journal of Ageing*, 2012, vol. 9 nr. 1, lk. 69-79.

Bredt, Stephan. Between labour market and retirement pension – flexible transition as a new paradigm for ageing societies? // *International Social Security Review*, Oct-Dec 2008, Vol. 61 nr. 4, lk. 95-112 [Academic Search Complete (EBSCO)]

Ferring, Dieter. Intergenerational Relations in Aging Societies : Emerging Topics in Europe // *Journal of Intergenerational Relationships*, 2010, Vol. 8 nr.1, lk. 101-104.

Geyer, Gerda. Establishing the European Research Area in Ageing : a network of national research programmes // *Experimental Gerontology*, Oct 2005, Vol. 40 nr.10, lk. 759-762..

Hessel, Roger. Active ageing in a greying society. - *European Journal of Vocational Training*, 2008, nr. 45, lk. 144-163. [Eesti raamatukogude elektronkataloog ESTER]

Van den Heuvel, Annemarie; Aarendonk, Diederik; Groenewegen, Peter P.; de Maeseneer, Jan. The European Forum for Primary Care and the European Commission consultation process on the European Workforce for Health: some emerging messages // *Quality in Primary Care*, 2009, Vol. 17 nr. 5, lk. 307-309. [IngentaConnect]

Ilmarinen, Juhani. Physical Requirements Associated with the work aging workers in the European Union // *Experimental Aging Research*, Jan-Mar 2002, Vol. 28 nr. 1, lk. 7-23 [Academic Search Complete (EBSCO)]

O'Donnell, Peter. Innovation is in for EU's Healthcare System // *Applied Clinical Trials*, May 2011, Vol. 20 nr. 5, lk. 24-26. [Academic Search Complete (EBSCO)]

Piasna, Agnieszka A. A Changing images of retirement and the Flexicurity Policy: Labour Market Flexibility, Mobility and Security in Social Security Dialogue on Retirement in Poland // *International Journal of Interdisciplinary Social Sciences*, 2010, Vol. 5 nr. 5, lk. 121-133. [Academic Search Complete (EBSCO)]

O'Donnell, Peter. Innovation is in for EU's Healthcare System // *Applied Clinical Trials*, May 2011, Vol. 20 nr. 5, lk. 24-26. [Academic Search Complete (EBSCO)]

Winkelmann-Gleed, Andrea. Demographic change and implications for workforce ageing in Europe // Contemporary Readings in Law & Social Justice, 2011, Vol. 3 nr. 1, lk. 62-81. [Academic Search Complete (EBSCO)]

Võrguväljaandeid ja internetiallikaid

Leetmaa, R., Nurmela, K. EEO Review: Employment policies to promote active ageing 2012, Estonia.

http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Too-ja_Sotsiaalpoliitika/Estonia-EPPAA-Feb2012-final.pdf

Sotsiaalministeeriumi aktiivse vanemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse euroopa aasta veebileht

<http://www.sm.ee/sinule/eakale/aktiivsena-vananemise-ja-polvkondadevahelise-solidaarsuse-euroopa-aasta-2012.html>

Aktiivse vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse euroopa aasta 2012 veebileht

<http://europa.eu/ey2012/ey2012.jsp?langId=et>

Active ageing and solidarity between generations : A statistical portrait of the European Union 2012

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-EP-11-001

Aktiivne vananemine : Eurobarometer 76.2 Eesti tulemused

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_378_fact_ee_ee.pdf

Active Ageing: Report. Special Eurobarometer 378. 261 lk.

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_378_en.pdf

Social Agenda Magazine

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=737&langId=en>

Euroopa tööhõive, sotsiaalpoliitika ja sotsiaalse kaasatuse veebileht

<http://ec.europa.eu/social/home.jsp?langId=et>

Healthy ageing [Tervislikult vananemise] portaal

<http://www.healthyageing.eu/>

WHO (Maailma tervishoiuorganisatsioon): Ageing and life course

<http://www.who.int/ageing/publications/en/>